

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการจัดระบบการเรียนการสอนของครูนั้น ยังขาดการชี้แนะและติดตามจากผู้มีหน้าที่ให้การนิเทศการศึกษา ตั้งแต่ระดับบนจนถึงระดับล่างเป็นอย่างมาก จึงทำให้ระบบการเรียนการสอนยังขาดคุณภาพอยู่ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับครูที่จะต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และท้องถิ่น ปัจจัยที่จะช่วยพัฒนาครูในด้านวิชาการ คือ การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหา พัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อช่วยกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533 : 5)

การนิเทศภายใน เป็นการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพราะศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด คงไม่สามารถสนองความต้องการของการนิเทศภายในโรงเรียนต่างๆได้อย่างทั่วถึง สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่แท้จริงได้ การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยากบุคลากรภายในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถและบางคนก็มีความรู้ความสามารถเฉพาะวิชาอีกหลายอย่าง จึงสมควรที่จะใช้ความสามารถของบุคลากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็น การแสดงการยอมรับซึ่งกันและกันอีกด้วย และการนิเทศจะเกิดขึ้นได้ต้องร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมากำหนด หรือคอยชี้แนะแนวทางให้ตลอดเวลา (สจัด อูทรานันท์, 2530 : 2)

การจัดการศึกษาของเรานั้น ได้จัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกหลายอย่าง ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ ขาดแรงจูงใจในการดำเนินงาน ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ขาดคู่มือเอกสารในการศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัย และขาดเครื่องมือในการประเมินผลงานทางวิชาการ สาเหตุที่การนิเทศการศึกษาของเราในปัจจุบัน ยังไม่ประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับของครู บุคลากรยังขาดขวัญและกำลังใจ เพราะระบบการจัดการศึกษาของเราขาดเอกภาพผู้บริหารการศึกษาระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอและจังหวัด ขาดการประสานงานกัน ทำให้งานล่าช้าและไปคนละทางไม่ต่อเนื่อง หน่วยศึกษานิเทศก์บางแห่งขาดการริเริ่มและการวางแผนที่ดี งานจึงไม่เจริญก้าวหน้า ศึกษานิเทศก์ ครู และผู้เกี่ยวข้อง ขาดความเข้าใจกัน

และขาดความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด งานจึงไม่สำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น (มาลี คล้ายชม, 2524 : จ)

จะเห็นได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการนิเทศภายนอกโรงเรียนมีมากพอสมควร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เช่น ทำให้การนิเทศการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึง สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดเพราะอยู่ใกล้ชิดกับปัญหา ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศก็รู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้นิเทศภายในโรงเรียน ยังสามารถติดตามผลการปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา แต่ผู้บริหารโรงเรียนก็ยังมองไม่เห็นความสำคัญ หรืออาจเป็นเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศการศึกษา จึงได้ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่นี้เสียเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนประสบปัญหาต่างๆ เป็นอย่างมาก

ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดการนิเทศในโรงเรียนที่ผู้บริหารละเลยไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมการนิเทศนั้น จะประสบปัญหาที่สำคัญ คือ ครู อาจารย์ ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เพราะแต่ละคนต่างก็ทำงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบ ตามความรู้ ความสามารถ และความเคยชินของตน วิทยากรหรือสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานในหน้าที่ไม่ได้รับการชี้แนะหรือกระตุ้นจากครู อาจารย์ ผู้มีความรู้ในตำแหน่งๆในโรงเรียนเพื่อตนเองจะได้ประสบการณ์เพิ่มขึ้น โอกาสที่คนในโรงเรียนจะได้รับการพัฒนาตนจึงมีน้อย ประสิทธิภาพของงานจึงต่ำ อันสืบเนื่องมาจากปัญหาดังกล่าว ทำให้ครู อาจารย์ ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานของโรงเรียน ไม่สามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ งานบางอย่างแทนที่จะทำให้สำเร็จลุล่วงในระยะเวลาสั้นและใช้ทรัพยากรน้อยกว่า ก็ต้องใช้เวลามากกว่า ประสิทธิภาพของงานจึงต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

ลักษณะของการประสานงานของบุคลากรที่ไม่ราบรื่น เนื่องมาจากบุคลากรในหน่วยงาน ไม่ค่อยมีเวลาพบปะสมาคมกันในหมู่เพื่อนร่วมงาน หรือร่วมกับผู้บังคับบัญชาตามกระบวนการที่จะให้มีการนิเทศเท่าที่ควร การประสานสัมพันธ์กันระหว่างสายงานของแต่ละบุคคลจึงไม่เกิดผลดี บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ การที่บุคลากรรับผิดชอบการปฏิบัติงานในหน่วยงานในลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่ได้รับการชี้แนะ หรือความช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน อาจก่อให้เกิดปัญหาหรืองานที่มีต่อความยุ่งยากสลับซับซ้อน จนทำให้เกิดความรู้สึกรำคาญ ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ในหน่วยงานนั้นๆอีกด้วย

ปัญหาต่างๆที่กล่าวมานั้น เกี่ยวเนื่องกันในเรื่องของบุคลากรและหน่วยงาน จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ผู้รับผิดชอบหรือผู้บริหารในหน่วยงานจะต้องตระหนักว่า เป็นผลมาจากการขาดการนิเทศในหน่วยงาน ซึ่งเป็นระบบที่ถูกต้อง และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดไป เพื่อพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย เป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแล รับผิดชอบ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ให้ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการโดยมีโรงเรียน คณะครู และนักเรียนอยู่ใน ความรับผิดชอบจำนวนมาก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ส่งเสริมให้ผู้บริหาร โรงเรียนทุกแห่ง ใช้การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นเครื่องมือ ดำเนินงานตามนโยบายเร่งรัดและ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนและผู้ได้รับการนิเทศทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย มีหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียน ตามกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบ ต่างๆ โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ (Child Center) จากประสบการณ์อันยาวนานแห่งความเป็นครู พบว่ามีการนิเทศภายในโรงเรียนน้อยมาก จึงได้ทำการตรวจสอบและ ติดตามการนิเทศของโรงเรียนต่างๆ ภายในกลุ่มโรงเรียน อำเภอ และจังหวัด ได้พบปัญหา ดังนี้ ก็ โรงเรียนขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ ควร ผู้บริหารละเลย ไม่ให้ความสนใจ ในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ครูขาด ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ปัญหาเหล่านี้เป็นผลให้การเรียนการสอน ขาดประสิทธิ ภาพ ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการเรียนการสอน

แนวทางแก้ไขปัญหาคือการเรียนการสอน เป็นหน้าที่โดยตรงของศึกษานิเทศก์ แต่เนื่องจากการนิเทศการศึกษาที่มีข้อจำกัด ศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวน โรงเรียน และไม่สามารถบริการโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงเป็นการสมควรเร่งรัดให้มีการนิเทศ ภายในโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะปัญหาด้านความรู้ สึกนึกคิดของครูผู้สอน การนิเทศนั้นนับว่าเป็นปัญหาอย่างมาก เพราะครูมีความรู้สึกผิดใจในการ ทำงาน คือมีความรู้สึกเหมือนคอยถูกตรวจตรา ถูกบังคับอยู่ตลอดเวลา ให้ทำงานตามที่ผู้ นิเทศต้องการ ทำให้การทำงานของครูลำบากใจมาก จึงเป็นเหตุทำให้ครูมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการ นิเทศในบางส่วน (สำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา 6.2533 : 55-56) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาเจตคติของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียนว่า มีสภาพอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการนำ ข้อมูลและความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ ไปปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียน และ ปรับเปลี่ยนให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศภายใน แล้วมีผลต่อเนื่องถึงประสิทธิภาพการเรียน การสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ให้เกิดความ ร่วมมือ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถและพฤติกรรม การเรียนการสอนด้วยตนเอง จนสามารถปฏิบัติภารกิจจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่ดี บรรลุตามจุด ประสงค์ของหลักสูตรทุกประการ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ที่มีต่อการนิเทศภายใน
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ การสอน และขนาดของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา 10 เจตคติต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา 2 ด้าน 10 ผู้นิเทศ และกระบวนการนิเทศ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2543 จำนวน 4,131 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2543 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 334 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.1. ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 เพศ แบ่งออกเป็น

- 1) เพศหญิง
- 2) เพศชาย

3.1.2 ประสบการณ์การสอน แบ่งออกเป็น

- 1) อายุราชการ 1 – 15 ปี
- 2) อายุราชการ 16 – 25 ปี
- 3) อายุราชการ 26 ปีขึ้นไป

3.1.3 ขนาดของโรงเรียน แบ่งออกเป็น

- 1) ขนาดเล็ก
- 2) ขนาดกลาง
- 3) ขนาดใหญ่

3.2. ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน 2 ด้าน คือ

3.2.1 ผู้นิเทศ แบ่งออกเป็น

- 1) บุคลิกภาพ
- 2) ความรู้ความสามารถ
- 3) คุณธรรมจริยธรรม

3.2.2 กระบวนการนิเทศ แบ่งออกเป็น

- 1) จุดประสงค์
- 2) การมีส่วนร่วม
- 3) การเตรียมการ
- 4) การส่งเสริมการสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดฝึกอบรมและพัฒนาครูให้มีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศการศึกษา
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการนิเทศภายใน ให้สอดคล้องกับเจตคติของครู

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูเพศหญิงและเพศชาย มีเจตคติต่อการนิเทศภายในแตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีเจตคติต่อการนิเทศภายในแตกต่างกัน
3. ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีเจตคติต่อการนิเทศภายในแตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นิเทศ หมายถึง การช่วยเหลือ แนะนำ กระตุ้นแรงจูงใจให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด มีการวางแผนร่วมกันและปรึกษาหารือกัน เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
2. นิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนประกอบด้วยการแนะนำช่วยเหลือให้ครูผู้สอนดำเนินการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อเด็กและวัตถุประสงค์
3. เจตคติต่อการนิเทศภายใน หมายถึง ความรู้สึกและความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

3.1 เจตคติต่อผู้นิเทศ ด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ และ
คุณธรรมจริยธรรม

3.2 เจตคติต่อกระบวนการนิเทศ ด้านจุดประสงค์ การมีส่วนร่วม
การเตรียมการ และการส่งเสริมการสอน

4. ครู หมายถึง ครูที่สอนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และ มัธยม
ศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย
ประจำปีการศึกษา 2543

5. ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน
ประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ประสบการณ์ระหว่าง 1-15 ปี ประสบการณ์
ระหว่าง 16-25 ปี และประสบการณ์ 26 ปีขึ้นไป

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ
ตามเกณฑ์ของ สปจ.สุโขทัย โดยคำนึงถึงจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ คือ โรงเรียนขนาดเล็กมี
จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา โรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนอยู่ระหว่าง 121-300
คน และโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุโขทัย
Pibulsongkram Rajabhat University